

Europautvalget

Informasjonspakke

Fra faggruppen for EU/EØS-informasjon

13. mars 2017

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 6. mars 2017. Fra regjeringen møter olje- og energiminister Terje Søviknes og EØS- og EU-minister Frank Bakke-Jensen. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen og andre saker som kan være aktuelle i EU/EØS-sammenheng.

Statsråd Søviknes vil redegjøre for:

- [Innlemmelse av 3. energimarkedspakke i EØS-avtalen](#)
- [Utviklingen i EUs energiregelverk](#)

Statsråd Bakke-Jensen vil redegjøre for:

- [Brexit](#)
- [Økologiregelverket](#)
- [Felles oppfyllelse av klimamålene med EU](#)
- [Europaparlamentets resolusjon om Arktis](#)

Andre aktuelle saker:

- [Artikkel 19-forhandlingene. Kritikk av Noreg i Europaparlamentet.](#)

Utvalgte rettsaker:

- [Viderebruk av den offentlige sektors informasjon \(samtykkesak\)](#)

Statsråd Søviknes vil redegjøre for:

Innlemmelse av 3. energimarkedspakke i EØS-avtalen

Det er oppnådd enighet mellom EØS/EFTA-landene og EU om hvordan EUs tredje energimarkedspakke skal tas inn i EØS-avtalen. Et [forslag til vedtak i EØS-komiteen](#) ble forrige uke publisert av Europakommisjonen. Forslaget er sendt EUs medlemsland (Rådet) for klarering. I et eget dokument [begrunner Kommisjonen tilpasningene det har blitt enighet om](#). Justisdepartementets lovavdeling mener tilpasningene gjør at norsk deltakelse i energibyrådet ACER ikke innebærer myndighetsoverføring.

[Den tredje energimarkedspakken](#) ble vedtatt i EU i 2009. Forhandlingene med EU har pågått i lang tid, og det har vært komplisert å finne en løsning for deltakelse i det nye byrådet for samarbeid mellom nasjonale reguleringsmyndigheter (ACER). I tillegg til ACER-forordningen, inneholder pakken også en videreføring og styrking av elektrisitetsdirektivet og gassmarkedsdirektivet, krav til regionalt samarbeid og nasjonale regulatorer, unbundling, nye krav til sluttbrukermarkedet, forbrukerrettigheter og vilkår for adgang til nett for overføring av elektrisk kraft over landegrensene.

Deltakelse i ACER

ACER gir først og fremst ikke-bindende anbefalinger, men kan også fatte bindende vedtak ved uenighet knyttet til grensekryssende infrastruktur og visse tekniske spørsmål dersom de nasjonale regulatorene ikke er kommet til enighet, eller dersom de ønsker at ACER skal fatte vedtak.

Ifølge forslaget som ble lagt fram forrige uke, innebærer løsningen man nå er enig om, at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) får delta fullt ut i arbeidet i ACER, men uten stemmerett. Det foreslås en to-pilarløsning, hvor det er EFTAs overvåkingsorgan (ESA) som får myndighet til å fatte vedtak som gjelder EØS/EFTA-land. ESAs vedtak skal baseres utkastet fra ACER. Det er tatt inn en tilpasningstekst som sier at alle vedtak fattet av ESA kun skal være rettet mot statlige myndigheter. Dette har betydning for den norske vurderingen av myndighetsoverføring og Grunnlovens bestemmelser (se nedenfor).

ACER og ESA skal samarbeide tett i utarbeidelsen av vedtak, uttalelser og henstillinger. Det er ACER som utarbeider utkast til vedtak, enten på eget initiativ eller etter anmodning fra ESA. ESA fastsetter deretter en frist for når NVE må komme med sine synspunkt. NVE kan be ESA om å vurdere vedtaket på nytt. ESA skal da videresende denne anmodningen til ACER, som skal overveie å utarbeide et nytt utkast. Det nye utkastet skal deretter sendes ESA.

Dersom ACER og ESA er uenige om anvendelsen av disse bestemmelsene, skal det tas opp i et møte mellom direktøren i ACER og ESAs kollegium. Ved fortsatt uenighet kan saken bringes videre til EØS-komiteen, som behandler dette i henhold til EØS-avtalens artikkel 111 om tvisteløsning. [Artikkel 111 har aldri blitt benyttet](#), noe som ifølge et notat fra EFTA viser at to-pilarstrukturen i EØS-avtalen fungerer i praksis og at konflikter løses før de må til EØS-komiteen

Kommisjonen viser også til at EØS/EFTA-landene, samt fysiske og juridiske personer, kan ta ESAs avgjørelser til EFTA-domstolen.

Myndighetsoverføring?

Justisdepartementets lovavdeling har på forespørsel fra Olje- og energidepartementet kommet med tre uttalelser om den tredje energimarkedspakken og Grunnloven. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon har fått innsyn i uttalelsene:

- [21. januar 2011: ACER-forordningen og Grunnloven](#)

- [25. juni 2014: grunnlovsvurdering av tredje energimarkedspakke \(opplysningsplikt og bøtelegging\)](#)
- [25. april 2016: grunnlovsvurdering om overføring av myndighet til ACER](#)

Lovavdelingens uttalelse fra 2011 konkluderer ikke på spørsmålet om myndighetsoverføring, men viser blant annet til at det i ACER-forordningen er uklareheter knyttet til byråets kompetanse: vil de bindende vedtakene være rettet mot nasjonale myndigheter eller direkte mot energiselskap?

Lovavdelingens uttalelse fra april 2016 er gjort med utgangspunkt i enigheten mellom EØS/EFTA-landene og EU om en tilpasningstekst som sier at : «*I sager, der berører en eller flere EFTA-stater, trækker EFTA-Tilsynsmyndigheden en beslutning, som retter sig til de nationale reguleringsmyndigheder i den eller de berørte EFTA-stater*».

Lovavdelingen konkluderer deretter med at: «Tilpasningsteksten innebærer at vedtak fattet av ESA, i situasjoner der ACER har kompetanse til å fatte vedtak på EU-siden, kun vil være rettet mot statlige myndigheter. Det vil si at vedtakene ikke vil ha noen direkte internrettslig virkning, noe som videre betyr at det ikke foreligger en myndighetsoverføring i Grunnlovens forstand». Lovavdelingen går derfor ikke inn på en vurdering av om myndighetsoverføringen er «lite inngripende», og slår fast at tredje energimarkedspakke med de foreslåtte tilpasningene kan innlemmes med samtykke av Stortinget etter Grunnloven § 26.

Hva er forskjellen på om vedtaket er rettet mot myndigheter eller mot et energiforetak? I uttalelsen fra 2011 utdyper Lovavdelingen dette, og skriver at vedtak rettet direkte mot private vil medføre overføring av nasjonal myndighet. Vedtak rettet kun mot norske myndigheter medfører normalt bare en folkerettslig binding om å følge opp i intern rett.

Lovavdelingens konklusjon bygger opp under uttalelsen til daværende olje- og energiminister Tord Lien (Frp) i Europautvalget i 27. april 2016, hvor han [sammenligner myndighetsoverføringen i tredje energimarkedspakken med overføringen av myndighet til EUs finanstilsyn](#): «Så vil det europeiske finanstilsynet kunne gjøre vedtak som involverer private rettssubjekter i Norge. Det vil ikke ACER. ACER vil kunne gjøre vedtak som påvirker NVE, og de er altså en regulator. Så det er annerledes enn finanstilsynet».

Lovavdelingens uttalelse fra 2014, gjelder andre deler av energimarkedspakken, og regler knyttet til adgangen til å innhente opplysninger og kompetansen til å gi bøter dersom det er brudd på opplysningsplikten. Det vises til vurderingene som ble gjort i forbindelse med at andre energimarkedspakke ble tatt inn i EØS-avtalen i 2006, hvor det ble konkludert med at myndighetsoverføringen var «lite inngripende». I uttalelsen fra 2014, understreker Lovavdelingen at bestemmelsene i tredje energimarkedspakke er «tilnærmet identisk utformet», og konkluderer med at en overføring av myndighet til ESA på disse områdene kan skje med Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26.

Andre unntak

Kommisjonens forslag til rådsvedtak omtaler også andre tilpasninger som EØS/EFTA-landene og EU har blitt enige om:

- Fortsatt unntak i det norske markedet for naturgass: Da EUs andre gassmarkedsdirektiv ble innlemmet i EØS-avtalen, fikk det norske gassmarkedet status som et marked under oppbygging, og derfor et tidsbegrenset unntak fra bestemmelser som regulerer omsetting av gass innenlands. Områdene i Hordaland (Gasnor) og Rogaland (Lyse Neo) får fortsatt unntak. Unntaket gjelder både eksisterende og framtidige prosjekter for en periode på opp til 20 år etter at det første gang ble levert gass gjennom infrastrukturen i området. Behovet for unntak skal vurderes av norske myndigheter hvert femte år.

- Elektrifiseringen av oljeplattformer: elektrisitetsdirektivet skal ikke gjelde kraftledninger og tilhørende fasiliteter fra et landbasert sammenkoblingspunkt til fasiliteter for oljeproduksjon
- «LNG-fasiliteter»: gassmarkedsdirektivet skal ikke gjelde «LNG-fasiliteter» innenfor rammen av et offshore olje- eller gassproduksjonsprosjekt (for eksempel Melkøya-anlegget).
- Energiforsyningsikkerhet: reglene i gassmarkedsdirektivet om sertifisering av tredjelandsoperatører skal ikke gjelde for EØF/EFTA-landene, siden inngåelse av internasjonale avtaler ikke er en del av EØS-avtalen.

Nettverkskoder

[I Europautvalget 27. april omtalte daværende olje- og energiminister Tord Lien nettverkskoder](#) som en type nytt avledet regelverk som vil komme som en del av tredje energimarkedspakke: «Dette er detaljerte regelverk om markedsdesign, tilknytning av forbruk og produksjon til systemet, drift av systemet og beredskap for opprettholdelse av integriteten i systemet. Dette vil bli vedtatt som forordninger i EU. En kode trådte i kraft i 2015, tre nye vil tre i kraft, antar vi, i 2016. Det er ikke alle disse kodene som nødvendigvis vil være EØS-relevante og dermed bli tatt inn i norsk rett. Det jobbes det hele tiden med å vurdere». Disse utfyllende rettsaktene er ikke en del av den «pakken» av rettsakter som skal tas inn i EØS-avtalen i første omgang. Ifølge regjeringens vedlegg til EU/EØS-arbeidsprogrammet for 2017 jobbes det for at rettsaktene om nettkodene kan [implementeres mest mulig samtidig med tredje energimarkedspakke](#).

[Hva er nettverkskoder?](#) Dette er teknisk regelverk som skal sikre integrasjon av kraftnettene og kraftmarkedene i Europa, og føre til at energi kan flyte fritt over landegrensene. Forsker ved Fridtjof Nansens Institutt, Torbjørg Jevnaker skrev i 2014: «Vanligvis er EU-komitologi en mer administrativ prosess, men nettverkskoder som vedtas her vil i praksis danne et politisk rammeverk for energimarkedsintegrasjon. På sikt kan nettverkskodene bidra til integrasjon av energimarkeder – og dermed gi større boltreplass til svingende fornybarproduksjon. Disse reglene vil gjelde også i Norge, men i mangel av stemmerett i komitébehandlingen må norske myndigheter bringe overbevisende tekniske argumenter til bordet om norske interesser skal ivaretas».

ACER skal vurdere og overvåke de nasjonale energimyndighetenes arbeid med nettverkskoder. Ifølge 2016-uttalelsen fra justisdepartementets lovavdeling arbeidet OED med en klargjøring av innholdet i nettverkskodene i forkant av vurderingen av forholdet til Grunnloven. I det nye forslaget til revisjon av ACER-forordningen blir ACERs rolle i utviklingen av nettverkskoder styrket ([se egen tekst](#)).

Enighet også i en annen sak om myndighetsoverføring.

Samme dag som Kommisjonen la fram forslaget om å ta den tredje energimarkedspakken inn i EØS-avtalen, ble det også et annet forslag som innebærer myndighetsoverføring sendt til Rådet for klarering. Det gjelder [forordning 510/2011 om utslippskrav til nye varebiler](#). Forordningen innfører et belønningssystem for bilprodusenter som ligger under et gjennomsnittlig utslipp på 175 gram CO₂ per km. Fra 2019 vil det derimot påløpe avgifter for produsenter som ikke overholder utslippsgrensene, som i 2020 skal ned på 147g CO₂/km. EØS/EFTA-landene og EU har blitt enige om at det er ESA som skal ha myndighet til å ilegge og innkreve avgiftene i EØS/EFTA-landene. Et annet sentralt element er at inntektene fra avgiftene skal fordeles mellom medlemslandene ut fra antall nye varebiler. EØS/EFTA-landene vil være en del av denne fordelingsnøkkelen. Ifølge Samferdselsdepartementets høringsnotat fra februar i [år legges det til grunn at myndighetsoverføringen vil være «lite inngripende»](#), og at et vedtak i Stortinget kan skje etter Grunnlovens § 26. Begrunnelsen er at forordningen gjelder et bestemt og avgrenset område, at det i dag ikke er bilprodusenter i Norge som vil omfattes av regelverket, og at det vil være liten grad av skjønn i de vedtakene som ESA tar om overtredelsesgebyr.

Kommisjonen ønsker så snart som mulig å kunne legge fram forslaget om innlemmelse av tredje energimarkedspakken og forslaget om utslippskrav til varebiler for EØS-komiteen. Det kan derfor forventes at det også i løpet av ikke for lang tid kommer til Europautvalget og Stortinget.

Utviklingen i EUs energiregelverk

[Europakommisjonen la fram sin ren energi-pakke](#) i november 2016. Kommisjonen ville med det legge fram sine siste lovforslag knyttet til etableringen av EUs energiunion. Pakken omhandler energieffektivitet, fornybar energi, elektrisitetsmarkedets utforming, elforsyningssikkerhet og forvaltningsregler for energiunionen. Elektrisitetsmarkedet i EU står overfor store utfordringer: Avkarbonisering, integrering av variabel og desentralisert energiproduksjon fra fornybare energikilder, økt deltakelse fra forbrukerne, behov for å kunne styre etterspørselen og behov for økt forsyningssikkerhet og lavere energipriser.

[Pakken, også omtalt som «vinterpakken», er på i alt 1000 sider](#) og inneholder en rekke lovforslag, planer og strategier. Alle lovforslagene er merket som EØS-relevante:

- Energieffektiviseringsdirektivet (revisjon)
- Bygningsenergidirektivet (revisjon)
- Fornybardirektivet (revisjon)
- Forordning om et styringssystem for energiunionen (ny)
- El-markedsdirektivet (revisjon)
- Elektrisitetsforordningen (revisjon)
- Forordningen om etableringen av ACER (revisjon)
- Forordning om risiko-beredskap i kraftsektoren, energisikkerhet (ny)

I tillegg er det tre forslag til et mer detaljert regelverk om økodesign, hvor to er merket som EØS-relevante. Kommisjonen har også lagt fram en strategi for tilkoblede kjøretøy (*connected vehicle*) og en videreutvikling av intelligente transportsystemer. Det er her snakk om å koble biler med hverandre og med infrastruktur for å øke sikkerhet og drivstofføkonomi.

Stortinget har bedt regjeringen om å [fremme en sak til Stortinget om hvordan EUs energiunion vil påvirke Norge](#). Olje- og energidepartementet planlegger å legge fram saken våren 2017.

Energieffektivisering

[Forslaget til revidert energieffektiviseringsdirektiv](#) er i hovedsak en videreføring av eksisterende bestemmelser. Kommisjonen foreslår at 2030-målet for energieffektivisering øker fra 27 til 30 prosent og gjøres bindende på EU-nivå. De nasjonale målene er ikke bindende, men skal notifiseres i medlemslandenes nasjonale energi- og klimaplaner. Medlemslandene må sette sine mål i forhold til det øvre taket for energiforbruk på EU-nivå. Kommisjonen skal etterse at medlemslandene faktisk bidrar til at det samlede EU-målet oppnås, og om nødvendig foreslå ytterligere tiltak. Medlemslandene må sikre at energileverandører og distributører øke energibesparelse med 1,5 prosent per år.

Det første energieffektiviseringsdirektivet fra 2012 er i formell EØS-prosess, men foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalen. Bestemmelsene om en strategi for investeringer i energieffektivisering i bygg, er flyttet til bygningsenergidirektivet.

I [Europautvalget 27. april 2016](#) annonserte daværende statsråd Tord Lien at regjeringen hadde besluttet å ta inn direktivet i EØS-avtalen, «men med de tilpasninger som følger av at vårt

energisystem er helt unikt». Det mente statsråden var nødvendig «siden dette regelverket anses av oss for å være i grenseområdet for hva som må innlemmes i EØS-avtalen».

Representanten Svein Roald Hansen kritiserte regjeringen for ikke å ha brukt Europautvalget til å konsultere Stortinget før regjeringen gjorde sin beslutning: «Dette er et konsultativt organ, og da kunne det kanskje være greit å høre om det er flertall bak regjeringens beslutning om det – sånn for ordens skyld». Siden april 2016 har ikke regjeringen redegjort overfor Europautvalget om arbeidet med å få på plass de nevnte tilpasninger med hensyn til direktivet.

I forbindelse med fastsettingen av EUs 2030 mål, ønsket Rådet målet om energieffektivisering på 27 prosent, mens [Europaparlamentet ville skjerpe målet til 40 prosent](#). I sin konsekvensvurdering fastslo Kommisjonen at ikke alle land har klart å iverksette det gjeldende energieffektiviseringsdirektivet. Med dagens politikk vil effektiviseringen i EU være på 18,4 prosent i 2020 og 23,9 prosent i 2030.

Business Europe hevder at målet om 30 prosent energieffektivisering vil undergrave EUs handelssystem for utslippskvoter (ETS) ved å presse prisen på karbonutslipp ytterligere ned. *Eurelectric* er også bekymret for det. Miljøorganisasjonene er derimot positive til at målet skjerpes.

Angående energieffektiviserings- og bygningsenergidirektivene står det i vedlegget til [regjeringens EU/EØS-arbeidsprogram](#) for 2017: «Norsk standpunkt er at bygningsenergidirektivet og energieffektiviseringsdirektivet er i grenseområdet for hva som må innlemmes i EØS-avtalen. Det jobbes for å innlemme begge direktivene med tilpasninger».

Bygningsenergidirektivet

[Bygningsenergidirektivet](#) skal sikre nødvendig regelverk for å nå 2030-målene om energieffektivisering og reduserte utslipp fra bygninger. Direktivet fastsetter energikrav til bygninger og en egen energimerkeordning for bygninger. Det første bygningsdirektivet fra 2002 er innlemmet i norsk rett som del av EØS-avtalen, men det gjeldende direktivet fra 2010 er ikke innlemmet. Det arbeides med utkast til EØS-vedtak, ifølge regjeringen. I Europautvalget i april 2016 kunngjorde daværende statsråd Tord Lien at regjeringen hadde besluttet å innlemme bygningsdirektivet i EØS-avtalen, men som med energieffektiviseringsdirektivet var det viktig for regjeringen å få på plass tilpasninger som følger av at Norges energisystem er helt unikt. Det er ikke redegjort mer for dette arbeidet i Europautvalget siden.

Kommisjonen foreslår i det nye direktivforslaget fra november 2016 ikke vesentlige endringer, men direktivet er samordnet energieffektiviseringsdirektivet. Innen 2021 skal alle nye bygg være nesten nullenergi-bygninger. I sine langsiktige planer for renovering av bygninger, skal medlemslandene i tillegg fastsette milepæler mot en bygningsmasse uten utslipp av drivhusgasser i 2050. EU-kommisjonen skal underbygge direktivet med et opplegg for vurdere bygningers «miljøytelse». Kommisjonen skal også lansere et nettsted med statistikk og krav i de ulike landene; [EU building Stock Observatory](#), som også skal inkludere data fra Norge. Kommisjonen har også tatt initiativ til [Smart finance for smart buildings](#). Kommisjonen foreslår også krav om tilrettelegging for e-mobilitet og ladepunkter for elbiler.

Den europeiske organisasjonen for isolasjonsprodusenter (EURIMA), mener kommisjonens forslag ikke gir tilstrekkelig incentiv for å sikre nødvendig renovasjon av eksisterende bygninger.

Fornybardirektivet

Kommisjonen fastholder [et samlet, bindende 2030-mål for fornybar energi på 27 prosent for EU](#) i sin helhet i forslaget til revidert direktiv. Kommisjonen går med dette bort fra dagens ordning med bindende nasjonale mål også for hvert medlemsland. Kommisjonen foreslår i revideringen også retningslinjer for fremtidige støtteordninger, selvforsyning av fornybar energi, fornybar

energisamfunn og systemer for fjernvarme og kjøling. Direktivet skal styrke grensekryssende samarbeid, forenkle administrative prosesser, skjerpe bærekraftighets- og klimakravene til biodrivstoff, og øke bruken av fornybar energi i transportsektoren.

Kommisjonen vil at fornybar energi i økende grad skal konkurrere på lik linje med andre energiteknologier. Fornybar energi skal gradvis miste sin fortrinnsrett til nettet. Kommisjonen foreslår at landene skal ha et felles sett av regler for hvordan man skal utforme støtteordninger for fornybare kilder. Landene skal åpne opp for at tilbydere fra naboland også kan ta del i nasjonale støtteordninger. Medlemslandene skal melde inn hvor mye de kan bidra med opp mot 2030-målet om fornybarandel i EU på 27 prosent.

Europaparlamentet har ønsket et bindende mål på 30 prosent, mens Rådet har støttet et mål på 27 prosent som bare skal være bindende på EU-nivå.

Miljøorganisasjonene mener målet om 27 prosent er for lavt, og at Kommisjonen overlater ansvaret til medlemslandene. *European Renewable Energies Federation* mener også målet er for lavt og at det blir feil å fase ut fortrinnsretten fornybar energi har hatt til nettet. *Eurelectric* mener på sin side at det er nødvendig at denne fordelingen fases ut, fordi den skaper ubalanse i elektrisitetsmarkedet. *Eurelectric* er også positive til det økte fokuset på grensekryssende regionalt samarbeid. Biodrivstoffindustrien er kritisk til forslaget om å skjerpe kravene til biodrivstoff og redusere bruken av konvensjonell biodrivstoff. Forslagene støttes derimot av miljøorganisasjonene.

Ifølge NVE direktør Per Sanderud er det [tradisjon for at Norge er med på å bidra](#) til EUs overordnede fornybarmål. En videre utbygging av fornybar energi i Norge, vil ifølge Sanderud, være avhengig av den politiske viljen til å sitte i en permanent eksportsituasjon. Vil man bruke norsk natur til å eksportere kraft, spør NVE direktøren.

Det eksisterende fornybardirektivet trådte i kraft i EØS i desember 2011. Etter to års forhandlinger ble Norge og Europakommisjonen enige om at Norge skulle øke sin totale fornybarandel fra 59 prosent i 2005 til 67,5 prosent i 2020. Ifølge Sanderud ligger Norge an til å nå dette målet. Det gir en gratis start overfor nye 2030-mål sier han.

Norge og Island skal notifisere sine nasjonale handlingsplaner under det gjeldende direktivet til ESA. Det vil bli en problemstilling hvordan Norge eventuelt skal bidra og hvilken rolle ESA får i forhold til det reviderte direktivet hvor det ikke lenger er bindende nasjonale mål.

Elektrisitetsmarkedsforordningen

[Elektrisitetsmarkedsforordningen](#) skal fastsette prinsippene for et velfungerende integrert elektrisitetsmarked. Elektrisitetsmarkedet skal legge til rette for økt fleksibilitet, avkarbonisering og innovasjon. Det forutsetter et elektrisitetsmarked uten konkurransevridende signaler. Forordningen omfatter bl.a. prisdannelse, grensekryssende elektrisitetshandel, nettilgang, flaskehalshåndtering, ressursdekning og kapasitetsmekanismer. Alle aktører skal ha ikke-diskriminerende tilgang til markedene, forbrukernes rolle skal styrkes og det skal legges til rette for etterspørselsfleksibilitet, energieffektivisering og markedsbasert integrering av fornybare energikilder.

Forordningen er ikke minst relevant for mellomlandsforbindelser, som f.eks. fra Norge til kontinentet. Ifølge forslaget skal ikke import og eksport av elektrisitet begrenses av nasjonale aktørers interesse, unntatt når det er nødvendig for å opprettholde forsyningssikkerheten. Kommisjonen vil endre prinsippene for fastsetting av transmisjons- og distribusjonstariffer for å øke effektivitet, markedsintegrering og forsyningssikkerhet. For å styrke det regionale samarbeidet skal nasjonale systemoperatører (TSO, Statnett i Norge) overføre noe av sin myndighet til regionale Regional Operation Centres (ROCs).

Europaparlamentet har pekt på at en ny markedsdesign må legge til rette for [økt fornybarandel og prosumers](#) (probrukere - energiforbrukere som også er produsenter), etterspørselsstyring og lagring. Dette forutsetter både flytende priser og langsiktige prissignaler, ifølge Parlamentet. Fornybar energi skal integreres og bidra til balansekraft, mens støtteordninger til moden fornybarteknologi må fases ut. Markedsbaserte, grensekryssende kapasitetsmekanismer må bare godkjennes i særlige tilfelle, og ACER bør få økt myndighet ifølge Parlamentet.

Rådet har også støttet fokus på økt fleksibilitet, regionalt samarbeid, fornybar energi og rimelige energipriser. Samtidig understreker Rådet medlemslandenes rett til å bestemme egen energimiks. Rådet ønsker et regionalt samarbeid initiert nedenfra, og ønsker flere mellomlandsforbindelser og økt kapasitet i nettet.

Eurelectric er i hovedsak positive til forslaget, men mener Kommissjonen burde fokusert på politisk motiverte kostnader som øker forbrukernes strømregning. *European Network of Transmission System Operators* (ENTSO-E) er kritisk til etableringen av ROC. Det mener de nasjonale systemoperatørene er unødvendig, ettersom denne funksjonen allerede blir ivaretatt av regionale koordinatører.

En forordning skal som kjent implementeres ordrett i nasjonalt lovverk, mens et direktiv gir rom for nasjonal tilpasning.

Elektrisitetsmarkedsdirektivet

Direktivet skal skape et elektrisitetsmarked som er forbrukerorientert, mer konkurransekraftig, mer fleksibelt og ikke-diskriminerende. Direktivet har fokus på forbrukernes rolle i energimarkedet. Ifølge Regjeringen skal [elektrisitetsmarkedsdirektivet](#) «sikre rimelige energipriser til forbrukerne, en høy grad av forsyningssikkerhet og en smidig overgang til et avkarbonisert energisystem.» Nasjonale tiltak skal ikke hindre grensekryssende flyt, forbrukerdeltakelse eller investeringer. Satsingen på fornybar energi gir nye utfordringer for markedet. Det nye direktivet skal legge til rette for at forbrukerne kan forbruke, produsere, lagre og selge elektrisitet. Direktivet skal styrke forbrukernes rettigheter og etablere et rammeverk for lokale energisamfunn og for uavhengige aggregatører (som kan samle mange små abonnenter med forutsigbare avtaler). Kommissjonen mener medlemslandene må overvåke og løse energifattigdom.

Distribusjonssystemoperatørene (DSO) skal sikre fleksibilitet og effektiv drift i systemet, inkludert flaskehalshåndtering. De skal utvikle standardiserte markedsprodukter som sikrer effektiv deltakelse fra alle markedsaktører, inkludert produsenter av fornybar energi, etterspørselsstyring og aggregatører. DSOene skal levere en årlig nettutviklingsplan til den nasjonale regulatoren.

Europaparlamentet har støttet ønske om en «[new deal](#)» for forbrukerne, integrering av fornybar energi, økt fleksibilitet og fokus på etterspørselsstyring og lagring, inkludert smarte nett og smarte målere.

Den europeiske forbrukerorganisasjonen (BEUC), er positive til forslaget, men er redd for at økt fokus på markedsprinsipper og utfasing av støtteordninger vil hindre forbrukere å investere i fornybar energiproduksjon.

EnergiNorge er positive til endringene, men mener at dette krever en [endring i forskrift om systemansvar, endring i roller og ansvar for DSOene og Statnett SF og dagens ordning med kraftsystemutredninger](#).

Styringssystem for energiunionen

[Forordningen om et styringssystem for energiunionen](#) skal bidra til at EU når sine 2030 mål for fornybar energi, energieffektivisering og klimautslipp. Kommisjonen foreslår at medlemsstatene skal legge fram helhetlige nasjonale energi- og klimaplaner. Planene skal ta for seg alle de fem dimensjonene ved energiunionen: energisikkerhet, det indre energimarkedet, energieffektivitet, avkarbonisering, forskning, innovasjon og konkurransekraft. Samtidig skal eksisterende krav til planlegging, overvåking og rapportering forenkles.

Utkast til nasjonale energi- og klimaplaner skal legges fram i 2018. Fra 2021 skal medlemsstatene rapportere om framdriften i arbeidet med å gjennomføre planene hvert andre år. Kommisjonen kan kreve at medlemslandene øker andelen fornybar energi til oppvarming og nedkjøling, i transportsektoren og/eller [bidra økonomisk til en felleseuropeisk plattform](#) for å finansiere prosjekter innen fornybar energiproduksjon.

Forslaget har blitt positivt mottatt både fra næringslivshold og miljøorganisasjoner, men det stilles spørsmål ved om medlemslandene vil klare å levere.

[Statsråd Tord Lien kommenterte i en pressemelding](#) at: «Systemet blir omfattende, og EU skal nå mål som ikke nødvendigvis er tilpasset vårt energisystem. Vi må derfor finne en modell som er tilpasset vår nasjonale planlegging, samtidig som vi bidrar til energisamarbeidet i Europa».

Forordning om EU-byrået for samarbeid mellom energiregulatorer (ACER)

[Forordningen](#) skal tilpasse ACER til endringene i energimarkedene og behovet for økt regionalt samarbeid. Kommisjonen foreslår at EUs energiregulatorbyrå ACER får utvidet myndighet og flere oppgaver. Ifølge Kommisjonen er ACERs rolle i dag begrenset til å koordinere, gi råd og overvåke. Mens markedsaktørene i stadig større grad samarbeider og fatter vedtak på tvers av landegrensene, skjer det ikke et tilsvarende samarbeid mellom reguleringsmyndighetene. Kommisjonen vil styrke ACERs myndighet i saker som berører flere medlemsland. Dette vil bl.a. gjelde utviklingen av nettverkskoder som regulerer hvordan elektrisitet skal flyte fra ett lands nett til et annet. De nasjonale regulatorene vil avgjøre sakene med simpelt flertall, mot tidligere krav om kvalifisert flertall. Dette for å hindre at noen få land kan blokkere avgjørelser og hindre framdrift.

ACERs nye oppgaver omfatter bl.a:

- Godkjenne metoder for å evaluere om EU har tilstrekkelig produksjonskapasitet.
- Analysere evalueringen av nasjonal produksjonskapasitet.
- Overvåke elektrisitetsmarkedene, med særlig fokus på barrierer mot fleksibilitet på nasjonalt nivå.
- Utvikle indikatorer for forsyningssikkerhet.
- Etablere og bistå de nye regionale operasjonssentrene (ROCs).
- Utvikle metoder og regler for å bedre effektiviteten i grossistmarkeder som krysser landegrensar.
- Etablere en EU institusjon for distribusjonssystemoperatørene (EU DSO).
- Godkjenne metoder for å identifisere scenarier for regionale elektrisitetskriser .

ACER skal overvåke *Nominated Electricity Market Operators* (NEMO) som Nord Pool.

European Network of Transmission System Operators (ENTSO-E) er kritisk til forslaget om å gi ACER økt myndighet over nettverkskoder og regionalt samarbeid.

I forbindelse med [innspillene til EUs energiunion](#), argumenterte Norge mot at ACER skulle få utvidet makt. Dette fikk man ikke gjennomslag for med tanke på at Europakommisjonen i sitt forslag i november 2016 legger opp til et utvidet mandat for ACER. Dette kan medføre ytterligere utfordringer for Norge knyttet til myndighetsoverføring.

Rådets posisjoner så langt

Kommisjonens rene energipakke var tema for møtet i Rådet 27. februar i år. I [pressemeldingen fra rådsmøtet](#), understreket EUs energiministre at forslagene hadde stor betydning, og at det vil kreve at man har tilstrekkelig tid til behandlingen av forslagene. Kommisjonens ønske om at man skal bli enige i løpet av 2017, mener mange av medlemslandene er urealistisk. I tillegg viste flere ministre til medlemslandenes rett til å bestemme sin egen energimiks, og at det regionale samarbeidet er viktig, ikke minst for energisikkerheten og energieffektivitet.

Nedenfor er noen av innvendingene og kommentarer som kom fram på møtet (hentet fra pressemeldingen og [Politicos omtale](#)):

- *Energieffektivisering*: Det var begrenset støtte til forslaget om et bindende EU-mål på 30 prosent. Tyskland og Sverige støttet det bindende målet, mens mange land foretrakk et ikke-bindende mål på 27 prosent. Det ble også stilt spørsmål ved målet om at 1,5 prosent av energien solgt årlig til sluttbruker skal spares, og hvordan tidlig innsats fra medlemslandene vil bli tatt med i betraktningene.
- *Bygningsenergi*: Kravene til en strategi for renovering av bygninger er for krevende og uklare, mente flere land, spesielt når det gjelder dekarbonisering av bygningsmassen innen 2050. Betydningen av energieffektivisering av oppvarming og kjøling ble understreket, det samme gjaldt behovet for fleksibilitet.
- *Fornybar energi*: Flere land uttrykte bekymring for krav om at man på visse vilkår skal åpne for grenseoverskridende anbud, det vil si at tilbydere fra naboland også kan ta del i nasjonale støtteordninger. Både Tyskland og Nederland ønsket at dette skulle være en frivillig ordning. Det ble også uttrykt bekymring for de økonomiske konsekvensene av en gradvis utfasing av matbasert biodrivstoff.
- *Elektrisitetsmarked*: Ministrene er enige i at fornybar energi har økt og vil øke. Forbrukerne må få ta fordel av dette gjennom ny teknologi og nye muligheter for å redusere strømregningene og delta aktivt i elektrisitetsmarkedet. Det er viktig å styrke grensekryssende forbindelser slik at målet om 15 prosent nås innen 2030 for å unngå energiisolasjon. Ministrene hadde ulikt syn på prisfastsetting, men et flertall ønsket å fjerne pristak for å sikre fri prisdannelse og dermed fremme nødvendige investeringer i elektrisitetsmarkedet.
- *TSOene og nasjonal myndighet*: Flere EU-land, blant dem Tsjekkia, Polen, Romania og Italia, var kritiske til forslaget om å pålegge nettselskapene (TSOene) å samarbeide i såkalte Regional Operasjon Centers. De er bekymret for at nettselskapene må avstå noe av sin nasjonale myndighet, og at det kan sette nasjonal energisikkerhet i fare.
- *Styringsystem for energiunionen*: Ministrene støttet behovet for styring for å nå 2030-målene, men understreket at medlemslandene må ha nødvendig fleksibilitet for å ivareta nasjonale særtrekk og teknologisk utvikling. Medlemslandene bør få mer realistiske tidsfrister for energi og klimaplanene.

Statsråd Bakke-Jensen vil redegjøre for:

Brexit

SISTE UTVIKLING I STORBRITANNIA

Overhuset i det britiske parlamentet vedtok 1. mars en [endring til regjeringens lovforslag](#) om iverksetting av artikkel 50, hvor de ba om at rettighetene til EU-borgere måtte ivaretas. Lovforslaget må med dette tilbake til underhuset hvor det gikk igjennom uten endringer i februar. Dette forsinker saksgangen, og selv om parlamentet til slutt skulle vedta regjeringens opprinnelige forslag, er det usannsynlig at Theresa May rekker å iverksette artikkel 50 under EU-toppmøtet i Brussel 9.-10. mars. Regjeringen opprettholder intensjonen om å gjøre dette før utgangen av mars, men akkurat når er usikkert. Det neste planlagte toppmøtet i EU er 25. mars, da 60 år med europeisk integrasjon skal feires, og det er nok lite ønskelig for EU27 at Storbritannia iverksetter artikkel 50 i den forbindelse.

Denne uken stemte overhuset igjen mot regjeringen ved å insistere på at [parlamentet bør få en utvidet rolle](#) når den endelige skilsmisseavtalen med EU er på plass. Overhuset ønsker at det britiske parlamentet skal ha muligheten til å godta en exit-avtale før den behandles av Europaparlamentet, og også godta en eventuell beslutning om å forlate forhandlingene uten en avtale. Theresa May har advart mot en slik løsning siden hun mener det vil gi EU unødig handlingsrom. Hun ønsker enkel ja/nei-votering over en endelig avtale, hvor nei mest sannsynlig vil bety tilbakegang til WTO-regelverket. Underhuset støttet henne på dette i sin behandling av saken i første runde. De får nå saken til behandling på nytt. Hvis de igjen støtter regjeringen, går forslaget så tilbake til overhuset igjen.

Litt avhengig av når Storbritannia iverksetter artikkel 50, vil Det europeiske råd nokså raskt ferdigstille EUs retningslinjer for brexit-forhandlingene. Det spekuleres i at dette kan gjøres i april allerede. Det er verdt å merke seg at Europaparlamentet har inntatt en særdeles proaktiv rolle og nå utarbeider en felles erklæring basert på innspill fra alle komiteene om konsekvensene av brexit for lovgivningen på deres respektive felt. Det er ventet at en votering i plenum vil skje i april, men dette kan avhenge av timeplanen for iverksettelsen av artikkel 50 og behandlingen i Rådet.

Theresa May presenterte 2. februar en [melding til det britiske parlamentet](#) med 12 hovedprioriteringer for brexit-forhandlingene. Hun posisjonerer seg i retning av en hard brexit hvor Storbritannia skal helt ut av det indre marked, ikke lenger underlegges EUs lover eller EU-domstolen, og igjen ha full kontroll over fri bevegelse av personer (migrasjon). Samtidig ønsker hun et så tett handelsforhold til EU som mulig. Hun er vagere i spørsmålet om fortsatt deltakelse i EUs tollunion. Optimal handel med EU post-brexit kan tilsi en viss tilknytning til EUs tollunion. Samtidig er ikke deltakelse i tollunionen forenlig med britenes ambisjoner om en selvstendig handelspolitikk post-brexit.

Samtidig blir jo dette bare et utgangspunkt for forhandlingene siden EU også vil ha sine motkrav og posisjoner. De reelle forhandlingene kan fort føre til at man ser til eksisterende modeller som et «second best» scenario, selv om May i utgangspunktet aviser dette, og også har uttalt at ingen avtale er bedre enn en dårlig avtale.

Overfor land som ikke er med i det indre marked har EU aldri gitt markedsadgang som er like god som i EØS. Vil de være villige til å gjøre et unntak for Storbritannia, eller vil dette øke faren for fragmentering i EU? Og vil Storbritannia kunne godta dårligere markedsadgang på varer og tjenester enn det de har i dag? Hvis Storbritannia ønsker meget gode vilkår for sine varer og tjenester, hva vil EU stille som motkrav? Fri bevegelse av personer, visse bidrag til EUs budsjett,

eller til og med underleggelse av en del lover? Og hvordan kan det sikres at britiske produkter oppfyller EUs tekniske regler og standarder om Storbritannia skal vedta egne reguleringer og heller ikke vil underlegges eksterne kontrollorgan. Ser man på EUs forhold til Sveits, har EU holdt igjen på ny eller utvidet adgang til det indre marked (inkludert for tjenester) så lenge en institusjonell avtale ikke er på plass (som vil inkludere en viss underleggelse av EU-domstolen og EU-lover). Dette er igjen tydelig i [Rådets uttalelse om Sveits fra 28. februar](#). Det sveitsiske parlamentet innførte heller ikke reelle begrensninger på den frie bevegelsen av personer etter folkeavstemningen i 2014 i frykt for hva dette ville bety for forholdet til EU.

Skulle ikke Storbritannia ferdigstille en avtale med EU innen to år, kan landet komme i en situasjon hvor det faller tilbake på WTO-regelverket for handel med EU. Som selvstendig medlem av WTO, må Storbritannia bruke mye ressurser på å forhandle egne bindinger (toll-linjer) innenfor WTO. Den raskeste, og mange vil mene mest pragmatiske løsningen vil være å ta over EUs forpliktelser. Spørsmålet blir allikevel om alle, inkludert EU, vil godta dette, eller om noen land vil insistere på større konsesjoner fra Storbritannia siden størrelsen på det britiske markedet er adskillig mindre enn det europeiske. Det kan også bli tøffe diskusjoner om størrelsen på tollfrie kvoter for landbruksvarer og fordelingen av disse mellom EU og Storbritannia i WTO post-brexite. For mange WTO-partnere som Storbritannia ønsker handelsavtaler med post-brexite, vil det være et krav at Storbritannia har avklart sine WTO-bindinger. Uten dette, vil det være vanskelig å etablere et utgangspunkt for egne motkrav i forhandlingene.

SISTE UTVIKLING I NORGE

Regjeringen har vært opptatt av at det er EØS-avtalen som gjelder i forholdet til Storbritannia frem til og med landets exit fra EU og EØS. Regjeringen har også understreket viktigheten av å opprettholde det tette forholdet til EU basert på EØS-avtalen og øvrige avtaler med Unionen. Dette forholdet vil ikke endres av brexite.

Samtidig har regjeringen ønsket å bedre forståelsen av fremtidige handelspolitiske interesser, blant annet ved etablering av en [dialog på embetsnivå](#) med Storbritannia. Det første møtet på embetsnivå fant sted i desember.

I november presenterte regjeringen også en [handelspolitisk analyse](#) om forholdet til Storbritannia post-brexite. Kort oppsummert sier den at en bilateral avtale med Storbritannia må gi minst like god markedsadgang som EØS-avtalen, inkludert fri bevegelse av arbeidskraft. Utover dette sa statsråd Mæland i [Europautvalget 30. november](#) at det vil være ønskelig å forhandle om bedre markedsadgang for fisk enn det som er tilfelle innen EØS i dag. Tatt i betraktning at britene ønsker å begrense fri bevegelse av personer med EU, blir det interessant å se om de vil innta samme holdning i eventuelle bilaterale forhandlinger med Norge, eller om de vil være mer åpne for fleksible ordninger med Norge enn med EU. Det bor ca. 20 000 nordmenn i Storbritannia, og nærmere 15 000 briter i Norge. Det vil også bli interessant å se om britene i slike forhandlinger vil presentere offensive krav (f eks på landbruk?) som motytelse mot eventuelle offensive krav fra Norge (på f eks fisk?).

I [europautvalgsmøtet 20. september 2016](#) informerte tidligere statsråd Aspaker om en arbeidsgruppe som skulle se på konsekvensene av brexite på ulike politikkområder, bestående av representanter fra ulike departement. Hun sa det ville bli lagt fram en «foreløpig analyse av sentrale problemstillinger allerede i løpet av denne høsten» [høsten 2016], og at Stortinget ville bli holdt orientert om arbeidet i gruppen. I en [innledende kartlegging 6. mars gir Utenriksdepartementet en oversikt](#) over noen av disse problemstillingene. Så langt har ikke regjeringen orientert Europautvalget om fremdriften i arbeidsgruppen, utover den handelspolitiske analysen som ble presentert i november 2016.

Regjeringens foreløpige oversikt over konsekvenser av brexit

Regjeringen skriver i sin pressemelding 6. mars at økonomiske forpliktelser, grensespørsmål, og EU-borgeres opparbeidede rettigheter vil stå mest sentralt i skilsmisseforhandlingene mellom EU og Storbritannia.

Av disse vil særlig **borgeres rettigheter** være viktig for Norge siden disse ofte vil gjelde i EØS-sammenheng også, for norske borgere i Storbritannia og briter i Norge. Uten en ny avtale eller overgangsordninger på plass, vil EØS-regler for trygdekoordinering ikke lenger gjelde mellom Norge og Storbritannia. Retten til å ta utdanning i Storbritannia på lik linje med andre EØS-borgere vil forsvinne. Dersom yrkeskvalifikasjonsdirektivet som regulerer gjensidig godkjenning av en rekke yrker frafaller, vil dette kunne få konsekvenser for nordmenn som tar utdanning i Storbritannia, og for rekruttering av britisk personell i Norge. Regjeringen gir som eksempler tall fra helsesektoren i 2015, da 25 briter fikk autorisasjon som helsepersonell i Norge, og 119 nordmenn med utdanning i Storbritannia fikk godkjenning som helsepersonell i Norge. Også pasientrettigheter og forbrukerrettigheter kan frafalle når EØS-avtalen ikke lenger blir gjeldende for relasjonene mellom Norge og Storbritannia.

På **finansområdet** understreker regjeringen at så lenge det britiske markedet fortsetter å være så toneangivende, vil god tilgang til dette være viktig for norsk finansnæring, og dermed for norsk økonomi. Det gjenstår å se hva følgene vil være for den britiske finanssektoren dersom den mister tilgang til det indre marked (særlig den såkalte «single passport»-ordningen om gjensidig anerkjennelse av autorisasjon for finansinstitusjoner). Regjeringen mener det er viktig at usikkerheten rundt dette dempes gjennom tidlig avklaring av overgangsordninger.

Innenfor **justissektoren** tar regjeringen til orde for et fortsatt effektivt politisamarbeid med Storbritannia, og et godt samarbeid innenfor asyl og migrasjon.

Når det gjelder **fiskeriforvaltning post-brexit**, er det viktig for regjeringen å få på plass et avtaleverk som inkluderer Storbritannia, både mht. rammeavtaler som fastlegger prinsippene for det enkelte samarbeidet, og for årlige avtaler om forvaltning av fellesbestandene i Nordsjøen og for de store pelagiske bestandene. Fordeling av fremtidige kvoter i Nordsjøen må også forhandles frem.

På **klima- og miljøområder** ønsker regjeringen å bidra til at Storbritannia opprettholder et høyt og mest mulig felles beskyttelsesnivå og regler som støtter en effektiv klima- og miljøpolitikk. Dette skal skje gjennom felles løsninger mellom EU, Storbritannia og Norge, gjennom bilateralt samarbeid, og gjennom regionale og multilaterale fora.

På **samferdselsområdet** ønsker regjeringen å opprettholde de samme rettigheter og muligheter som EØS-avtalen gir. På luftfarts- og vegtransportområdet eksisterer bilaterale avtaler fra 1970-tallet som vil bli gjeldene dersom nye avtaler ikke er på plass. Det er verdt å merke seg at luftfartsavtalen fra 1979 er restriktiv og ikke gir de samme mulighetene som EØS-avtalen. Dersom Storbritannia ikke forsetter som deltaker i SafeSeaNet post-brexit, mener regjeringen det vil være behov for en bilateral avtale om utveksling av informasjon om maritim trafikk.

Norge ønsker å videreføre et tett **forskningsamarbeid** med Storbritannia. Det vil derfor være av stor betydning hvorvidt og eventuelt hvordan Storbritannia vil være tilknyttet fremtidig forskningssamarbeid med EU- og EØS-partnere.

Et område som ikke nevnes i den innledende kartleggingen fra Utenriksdepartement 6. mars er **energi**. Dette er et særdeles viktig samarbeidsområde mellom Norge og Storbritannia og er også meget sentralt innenfor EØS, med utviklingen av det indre energimarked (jf. innlemmelse av tredje energimarkedspakke og forslag om en fjerde pakke fra Kommisjonen i november 2016). Den irske energiministeren, Denis Naughten, uttalte etter det siste rådsmøtet i

EU at [brexit gjør at Irland må vurdere å knytte sitt energimarked til kontinentet](#). Også andre land, blant annet Norge, har planer som involverer Storbritannia, sa Naughten, og mente det vil være bekymringer: «but I think there is determination there that you would continue to be able to trade freely across, let's say, the north seas». Hvordan vil brexit påvirke energisamarbeidet mellom Norge og Storbritannia, og britenes integrering i det indre energimarkedet? Dette er jo en del av det indre marked som i større grad enn andre områder er preget av omfattende infrastruktur og dyre og langsiktige investeringer, som det ikke er like lett å trekke seg ut av over natten.

Det er fremdeles åpent om Norge vil forhandle **en bilateral avtale med Storbritannia post-brexit alene eller sammen med EFTA-landene**. I Europautvalget 30. november sa statsråd Mæland at «For Norge er det på det nåværende tidspunkt for tidlig å ta stilling til framtidige avtalem modeller, inkludert et eventuelt EFTA-samarbeid. Spørsmålet kan vanskelig analyseres før en har nærmere kjennskap til og kunnskap om reguleringen av forholdet mellom EU og Storbritannia, og Storbritannias tilgang til det indre marked i fremtiden». Pressemeldingen fra Utenriksdepartementet 6. mars sier ikke noe nytt om dette: «En ny avtale med Storbritannia kan være bilateral med Norge alene eller innenfor Efta/EØS-fellesskapet». [Sveits har, som Norge, begynt å forberede seg på relasjonene med Storbritannia post-brexit](#): «*We want good, maybe even closer ties with Britain. But we will not forge an alliance with Britain against the EU*».

Tatt i betraktning Norges deltakelse i det indre marked gjennom EØS, ønsker regjeringen å bli **inkludert i fellesløsninger mellom EU og Storbritannia**, både permanente og eventuelle overgangsordninger. Statsminister Solberg la vekt på dette i et [møte med Maltas statsminister 1. februar](#), og dette gjenspeiles også i pressemeldingen fra Utenriksdepartement 6. mars: «Vi har en tett dialog med EU om de deler av de kommende forhandlingene som berører det indre marked, inkludert mulige overgangsordninger, og vi møter gehør for våre ønsker om å bli konsultert underveis i forhandlingene». Etter et møte mellom regjeringen og EUs sjefsforhandler for brexit, Michel Barnier, i Oslo 25. januar 2017 uttalte statsminister Solberg at «Vi hadde et hårete håp om å sitte ved forhandlingsbordet, men det hadde blitt å strekke det litt langt». Barnier understreket allikevel det gode forholdet til Norge og at EU kommer til å ta hensyn til Norge i brexit-forhandlingene, men kunne ikke konkret si hvordan disse ville påvirke Norge.

Artikkel 127 EØS om utmeldelse

Som med artikkel 50 i EU-traktaten, inneholder også EØS-avtalen en artikkel om utmeldelse. Artikkel 127 EØS sier at hver avtalepart kan trekke seg fra avtalen ved å gi minst tolv måneders skriftlig varsel til de andre avtalepartene. Rett etter skal de andre avtalepartene «sammenkalle til en diplomatisk konferanse for å vurdere de endringer det måtte være nødvendig å gjøre i avtalen». For Norge blir spørsmålet *når* Storbritannia eventuelt vil iverksette artikkel 127 EØS? Og hva følgerne vil være om de ikke skulle gjøre det? Vil de automatisk gå ut av EØS når de trer ut av EU?

I et [skriftlig svar fra EØS- og EU-ministeren](#) til Svein Roald Hansen sier regjeringen at det følger av EØS-avtalens system og oppbygging at avtalen er forbeholdt EU-medlemmer og EFTA-parter. Regjeringen legger derfor til grunn at «Storbritannia ikke vil kunne unnlate å melde seg ut av EØS når landet trer ut av EU, og at dette følger som en nødvendig forutsetning av Storbritannias beslutning om å si opp sitt EU-medlemskap». Dersom Storbritannia ønsker å bli medlem av EØS på nytt etter uttredelse, sier regjeringen at det først må bli medlem av EFTA (EFTA-konvensjonen), for så å søke om medlemskap i EØS gjennom artikkel 128 EØS igjen.

En britisk tankesmie ba i fjor om en [klargjøring fra domstolen](#) om den britiske regjeringen faktisk har mandat til å melde Storbritannia ut av EØS og det indre marked (siden folkeavstemningen kun dreide seg om utmeldelse av EU). Tankesmien ville ha klarlagt om utmelding av det indre marked er noe parlamentet må avgjøre. Etter høring i domstolen i februar 2017 ble det avgjort at [søksmålet måtte avvises](#). Dette ble begrunnet med at kravene som

søksmålet dreiet seg om var prematurt, fordi de britiske myndighetene ennå ikke hadde bestemt hvilken rettslig prosedyre som vil bli fulgt for uttreden av EØS. Det er dermed ikke fattet noen beslutning som kan angripes rettslig. Tankesmien som brakte søksmålet mener at siden spørsmålet om riktig prosedyre ved uttreden av EØS ikke ble avgjort av domstolen, [holdes døren klart åpen for et nytt søksmål](#), når myndighetene har fattet sin beslutning.

Økologiregelverket

I forrige møte i Europautvalget varslet europaminister Frank Bakke-Jensen at innlemmelse av økologiregelverket i EØS-avtalen skulle skje ved skriftlig prosedyre før neste europautvalgsmøte. På grunn av forsinkelser skjedde likevel ikke dette, og det legges nå opp til vanlig behandling av de 41 rettsaktene på EØS-komiteens møte 17. mars.

Det er [EUs økologiregelverk fra 2007](#) som nå tas inn i EØS-avtalen, etter at Island 25. januar frafalt sine krav om tilpasninger. «[Nå håper vi at norsk økologisk laks snart er på plass i europeiske butikkhylle](#)» også der den er blitt boikottet», sa fiskeriminister Per Sandberg i en pressemelding. [Den norske regjeringen signaliserte allerede i oktober i fjor](#) at de ønsker å ta inn regelverket, uten unntak for underlag i sauefjøs og merking av geografisk opphav.

Regjeringen hadde håpet at det politiske signalet til EU ville åpne opp for at norsk økologisk laks kunne selges som økologisk mens man ventet på Islands vedtak. Det skjedde ikke, og [Belgia oppfordret tidligere i år andre medlemsland til å hindre salg](#), så lenge rettsaktene ikke er innlemmet i EØS-avtalen.

EU behandler for tiden også en [revisjon av økologiregelverket](#) som nå innlemmes i EØS-avtalen. Revisjonen var oppe i møtet i [Europautvalget i desember 2015](#). Den gang sa landbruks- og matminister Listhaug at revisjonen av økologiforordningen kunne få konsekvenser for utbredelsen av økologisk matproduksjon i Norge: «Vi har en del utfordringer med vår geografi, med vårt klima, når det gjelder å produsere økologisk, og hvis de kravene som ligger der i utgangspunktet, ville blitt innført, ville det ført til at det hadde blitt svært lite økologisk produksjon igjen i Norge».

Felles oppfyllelse av klimamålene med EU

PROTOKOLL 31 ELLER VEDLEGG TIL EØS-AVTALEN

Skal Norges avtale med EU om felles oppfyllelse av klimamål være en bilateral avtale eller en del av EØS-avtalen? Hvis samarbeidet forankres i EØS-avtalen, skal dette gjøres i protokoll 31, eller vil EU kreve at forordningen tas inn i et vedlegg som andre rettsakter på miljøområdet?

I en [nylig artikkel refererer NTB til «sentrale kilder» i EU](#), som uttaler at EU-kommisjonen ikke ønsker å ta regelverket inn i protokoll 31, men ønsker å ta det inn i vedleggene til EØS-avtalen. Ved en slik løsning vil regelverket bli en ordinær del av EØS-avtalen, og EØS-avtalens øvrige bestemmelser om blant annet overvåking og domstolskontroll vil dermed gjelde fullt ut, med mindre det gjøres tilpasninger ved innlemmelsen.

Rettsakter som gjelder miljø tas normalt inn i vedlegg 20 i EØS-avtalen. I EØS-avtalens protokoll 31 er det foreløpig kun program- og tilsynsdeltakelse som er tatt inn på miljøområdet.

Stortinget vedtok i mars 2015 at Norge skal forsøke å [inngå en avtale med EU om felles oppfyllelse](#) av et klimamål på minst 40 prosent utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990. I Meld. St. 13 (2014-2015) la regjeringen først til grunn at [regelverket ikke skulle innlemmes i EØS-avtalen](#), men at Norge skulle inngå en bilateral avtale med EU. Regjeringen la

som forutsetning at Norge ikke uten videre skulle bli bundet av mål og regelverk på klima- og energiområdet utover det som følger av EØS-avtalen og avtalen om en felles oppfyllelse med EU.

Det viste seg at dette var mer komplisert en tilsynelatende forventet. Det var dels spørsmål om hvordan en avtale kunne inngås, hvordan norske forpliktelser skulle følges opp og kontrolleres, og hvordan landbruket ville bli omfattet av en slik klimaavtale. Se mer om dette i [infopakken til møte i Europautvalget 26. oktober 2016](#), og [infopakken til debatten om den halvårlige redegjørelsen 10. november 2016](#).

EU uttrykte fra starten av også klart at de ønsket å forankre de felles forpliktelsene med Norge i EØS-avtalen.

I den [halvårlige europapolitiske redegjørelsen 8. november 2016](#) bekreftet daværende statsråd Vik Aspaker at Norge ønsker felles oppfyllelse av klimamålene i ikke-kvotepiktig sektor med EU, og at regjeringen er åpen for å vurdere å benytte EØS-avtalens protokoll 31 (samarbeid utenfor de fire friheter):

«I tråd med stortingsmeldingen om ny utslippsforpliktelse for 2030 har regjeringen gått inn for at samarbeidet med EU skal skje i form av en bilateral avtale utenfor EØS-avtalen.

Europakommisjonen har imidlertid uformelt uttrykt en klar preferanse for en løsning innenfor rammen av EØS-avtalen, fordi det vil være raskere og mindre ressurskrevende å bli enige om en slik avtale. Vi er også opptatt av en rask og smidig forhandlingsprosess, og regjeringen er åpen for å vurdere å benytte EØS-avtalens protokoll 31 om frivillig samarbeid utenfor de fire friheter.

Regjeringen vil i dialogen med kommisjonen i tida framover avklare om, og eventuelt på hvilken måte, det kan bli aktuelt å benytte protokoll 31 som avtalegrunnlag.»

Vik Aspaker understreket i redegjørelsen at en slik avtale «ikke[kan] inngås formelt før EU vedtar sitt regelverk. Forslagene fra EU-kommisjonen behandles nå av Rådet og Parlamentet, og kan forventes endelig vedtatt i løpet av 2017.»

Slik fremdriften er i behandlingen av dette i EU, kan det være at endelig vedtak i EU ikke foreligger før tidlig 2018. Kommisjonen har foreløpig lagt til grunn at Norges mål for utslippskutt i ikke-kvotepiktig sektor kan bli 40 % i forhold til 2005-nivå, men regjeringen har uttalt at EU vil foreta nærmere beregninger.

Klima- og miljøminister [Vidar Helgesen \(H\) sier til NTB](#) at han ikke er overrasket over reaksjonene i EU om at noen skal ønske å ta regelverket inn i vedleggene til EØS-avtalen. Han står likevel fast på at en protokoll 31-løsning er realistisk å få til: «På politisk nivå er det åpenhet for dette, slik jeg har oppfattet det».

Bellona-leder Fredric Hauge [kommenterer til NTB](#) at «han er rystet over måten regjeringen har gått fram på for å holde klimasamarbeidet med EU utenfor EØS.», og at han «ikke har noen tro på at Norge vil vinne fram» i spørsmålet om å få klimaregelverket inn i EØS-avtalen protokoll 31 i stedet for i vedleggene.

UTKAST TIL INNSTILLING I EUROPAPARLAMENTET

Siden Norge først kan starte formelle forhandlinger med EU om felles oppfyllelse av klimamålene etter at EU har ferdigbehandlet sine forslag internt, er det spesielt interessant å følge utviklingen i Europaparlamentet og Rådet. I møter med Stortingets EFTA-delegasjon i desember 2016 understrekte begge saksordførerne i Europaparlamentet at fokuset var på ferdigstilling i EU, og i mindre, eller liten grad på Norge og EØS.

Saksordføreren i Europaparlamentet Gerben-Jan Gerbrandy (ALDE, Nederland) la i desember fram [utkast til innstilling](#) om reduksjonsmålene i ikke-kvotepliktige sektor. Mer vekt på energieffektivisering, og en begrensning i muligheten til å benytte skog- og arealbrukskreditter er blant hans forslag. Gerbrandy og øvrige medlemmer av Miljø-, folkehelse- og matvaretrykghetskomiteen (ENVI) har i alt fremmet vel [280 endringsforslag](#) til Kommisjonens forslag. Det er lagt opp til komiteavstemming i slutten av mai.

Sentralt i utkastet er en kobling mot Kommisjonens forslag til [revisjon av energieffektiviseringsdirektivet fra november 2016](#). Kommisjonen foreslår et bindende energieffektiviseringsmål på 30 prosent på EU-nivå innen 2030. [Gerbrandy mener](#) økt energieffektivisering vil redusere behovet for å benytte kreditter fra opptak av CO₂ i skog, beitemark og dyrket mark til å oppfylle forpliktelsene. Han foreslår derfor at EU-landene bare skal ha tilgang til å overføre inntil 190 millioner tonn, i stedet for 280 tonn som Kommisjonen foreslo. I tillegg foreslår Gerbrandy å benytte inntekter fra salg av 150 millioner utslippsenheter til å finansiere renovering av bygninger i Sentral- og Øst-Europa.

Det var i fjor sommer Europakommisjonen la fram [forslag til innsatsfordeling i ikke-kvotepliktig sektor](#) (transport, bygninger, avfall, areal-, jord- og skogbruk), og regelverket om bokføring av utslipp og opptak i skog og andre landarealer (ofte omtalt som LULUCF).

ENVI behandler de to forslagene parallelt. Saksordfører for regler for bokføring av utslipp fra skog- og andre landarealer, Norbert Lins (EPP, Tyskland), la fram [sitt utkast til innstilling 23. februar](#). Fristen for endringsforslag fra øvrige medlemmer i Europaparlamentet er 27. mars. Lins skriver i sin innstilling at det er viktig å utnytte reduksjonspotensialet fra skog- og landarealer uten at det fører til reduserte ambisjoner for andre sektorer. Lins ønsker å sikre fleksibilitet mellom LULUCF-reglene og innsatsfordelingsreglene. Han er ikke enig med Gerbrandys forslag om å redusere den samlede overføringen på 280 millioner tonn. Lins er positiv til tiltak for å øke skogarealene over en periode på 20 år som Kommisjonen foreslår. Land som ønsker å forlenge perioden til 30 år må begrunne dette og ytterligere forlenging bør ikke være mulig. Lins understreker at Kommisjonen skal fastsette referansenivået for skogarealer sammen med et ekspertpanel. Lins ønsker også å heve det maksimale taket for kreditter som gis som følge av skogforvaltning fra 3,5 til 7 prosent av utsleppa i et medlemsland.

I europautvalgsmøtet [26. oktober 2016](#) sa statsråd Helgesen at «Vi støtter muligheten til å benytte skog- og arealbrukskreditter til å oppfylle utslippsmålet under innsatsfordelingsforordningen», men at regjeringen hadde «argumentert for en noe videre adgang til å benytte kreditter fra den eksisterende skogen enn det EU-kommisjonen foreslår». Han viste samtidig til et mulig dilemma for Norge i at Europakommisjonens regneregler kan komme ut med netto utslipp fra norsk skog og at det derfor var «usikkert om Norge vil oppfylle vilkårene for bruk av skogkreditter under innsatsfordelingsforordningen».

Det kan se ut som Gerbrandys forslag til innstilling, med en begrensning i muligheten til å benytte skog- og arealbrukskreditter, er lengre unna den norske regjeringens posisjon enn Lins.

EUs miljøministre hadde en [innledende drøfting](#) av reduksjoner i ikke-kvotepliktig sektor i oktober, men har ikke noen felles posisjon ennå. I følge [den danske regjeringens notat til Folketingets Europaudvalg](#) i forkant av Rådsmøtet (landbruk og fiskeri) den 12. – 13. desember 2016, var det mange medlemsland som mente Kommisjonens forslag er godt og balansert. Flere skal ha kritisert at Kommisjonen ikke har valgt gjeldende 2020-mål som utgangspunkt når nye mål skal fastsettes, og dermed ikke anerkjenner innsatsen fra de landene som ventes å overoppfylle sine 2020-mål. Det var uenighet om utformingen av LULUCF-fleksibilitetsmekanismen og om taket for motregning av LULUCF-kreditter bør heves. En rekke medlemsstater mener at det fra 2021 bør gis adgang til motregning av LULUCF-kreditter fra skogforvaltning, men andre er skeptiske til dette. En rekke medlemsstater har kritisert at det

ikke i tilstrekkelig grad blir tatt høyde for nasjonale forhold. Flere medlemsstater ønsker å styrke fleksibilitetsmekanismene, herunder ETS-fleksibilitetsmekanismen og den eksisterende mulighet for handel med utslippskvoter mellom landene.

REVISJON AV UTSLIPPSKVOTESYSTEMET

Både medlemslandene i Rådet og Europaparlamentet er nå klare med sine forhandlingsposisjoner for revisjonen av kvotehandelsystemet. [Europaparlamentet vedtok sin innstilling i en plenumsvotering 15. februar](#) og EUs miljøministre ble enige om sitt [forhandlingsmandat på Rådsmøtet 28. februar](#).

Europaparlamentet støtter blant annet Kommisjonens forslag om å redusere antall utslippskvoter med 2,2 prosent per år fra 2020. Parlamentet vil at reduksjonen skal være 2,4 prosent per år fra 2024 og ønsker å doble kapasiteten i markedsstabilitetsreserven. Parlamentet ønsker også å etablere to fond som skal bidra til oppgradering av energisystemet i de fattigste EU-landene og til innovasjon.

Parlamentet har gått inn for at det skal kunne gis en viss støtte til industrien for å hindre karbonlekkasje, men at denne støtten skal være avtakende. Organisasjonen Norsk Industri har i et brev sagt at dette vil være svært skadelig for deres medlemsbedrifter. Se også en omtale av status i saken på [Norsk Industris hjemmeside](#).

Rådet er enig med Parlamentet på mange av hovedpunktene. Rådet støtter en reduksjon på 2,2 prosent årlig i antallet utslippskvoter etter 2020, men går inn for at dersom tilbudet på kvoter er over et visst terskelnivå, skal det reduseres årlig fra 2024. Reduksjonen skal fastsettes etter omsetningen av kvoter året før. Rådet går også inn for at medlemslandene skal kunne ha større frihet til å gi støtte for å hindre karbonlekkasje. Det foreslås krav om rapportering for å hindre at slik støtte får en uheldig effekt på det indre marked og at ordninger må være i tråd med statsstøttereglene. Rådets posisjon skal ha blitt støttet av 19 land, men siden dette gjaldt fastsettelse av et forhandlingsmandat ble det ikke gjenstand for en formell avstemning. Polen har i etterkant uttrykt sterk misnøye med mandatet og [har allerede sagt det kan bli aktuelt å gå til EU-domstolen](#) med det nye regelverket.

Rådet og Parlamentet skal nå forhandle for å bli enige om en felles tekst sammen med Kommisjonen i såkalte trilog-forhandlinger.

Europaparlamentets resolusjon om Arktis

Europaparlamentet «mener, at EU skal samarbejde med internasjonale partnere om at sette en stopper for offshore boring i de arktiske farvande.» Dette er ein av formuleringane i den [felles rapporten om EUs arktiske politikk](#) som utanrikskomiteen og miljøkomiteen i Europaparlamentet vedtok 31. januar i år og som etter planen skal gå til plenumsvotering 14. mars i år.

Mykje av innhaldet i komitéutkastet er blitt vurdert som positivt av norske aktørar. Dette gjeld spesielt omtalen av internasjonal rett og av ynskje om å sikre at Arktis fortsett med å vere eit lågspenningsområde. Det vekte samstundes oppsikt at eit fleirtal i dei to komiteane gjennom ordlyden i avsnitt 13, 14 og 41 i rapporten tek til orde for eit forbod mot olje- og gassverksemd i Arktis. Ordlyden i artikkel 13 og 41 vart foreslått av fem italienske parlamentarikarar frå dei grønne og femstjernersrøsla, medan ein dansk sosialdemokrat fremja ordlyden i avsnitt 14. Det var overraskande at desse formuleringane fekk fleirtall ved avrøystinga i komiteen 31. januar.

«... Bakke-Jensen kommer i spørretimen fjortendager etter og er helt uinformert. Han klarte ikke engang å si at dette skal vi gjøre noe med. ... Dette er en fallitterklæring for grepet med egen EU-minister. EU-ministeren bør avvikes, og hans ansvarsområder bør inn under

utenriksministeren.» [Det uttalte Anniken Huitfeldt \(A\) til iFinmark 6. mars](#). EØS- og EU-minister Frank Bakke-Jensen (H) uttalte til avisa at «Jeg kjenner meg dermed ikke igjen i Huitfeldts påstander. I EUs melding om Arktis fra 2016 vektlegges økonomisk vekst, investeringer og bred involvering i den videre utformingen av politikken. Fra norsk side driver vi her et aktivt påvirkningsarbeid»

Leiar av Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid, Eirik Sivertsen (A), bad i eit brev av 20. februar til saksordførarane og andre medlemmer av Europaparlamentet om at dei tre artiklane blir tatt ut. Saka vart vidare drøfta med medlemmer av Europaparlamentet på det årlege møtet mellom Stortinget og Europaparlamentet i Oslo 23. februar. Også den norske EU-delegasjonen, Nord-Norges Brussel-kontor og fleire andre norske aktørar i Brussel har bedt europaparlamentarikarane om å endre dei tre avsnitta.

Sentrum-høgre gruppa, EPP, har lagt fram eit endringsframlegg som tek til orde for å stryke dei omstridde formuleringane i dei tre avsnitta. Jamvel om EPP er den største gruppa i Europaparlamentet, må endringsframlegga få støtte av andre grupper for å få fleirtall. Det er uklart hvordan sentrum-venstre gruppa S&D og den liberale gruppa ALDE stiller seg til dette, men den konservative gruppa ECR skal i stor grad støtte EPP.

Utgangspunktet for den aktuelle rapporten er meldinga [«Ein integrert EU-politikk for Arktis»](#) som EUs høgrepresentant for utanrikspolitikk, Federicia Mogherini, la fram i april 2016, men rapporten tek også opp tema som ikkje er med i denne meldinga. Da [meldinga vart lagt fram sa Mogherini mellom anna](#) at EU vil ha ei aktiv rolle og sikre at Arktis held fram med å vere eit døme på konstruktivt, internasjonalt samarbeid. Ho la vekt på at Arktis er viktig for regional og global sikkerheit. Det er ikkje fyrste gong Europaparlamentet drøftar Arktis. I [2014 vedtok Parlamentet ein resolusjon om Arktis](#) og i [2011 kom det ein tilsvarande rapport](#) som det nå skal arbeidast fram. I samband med drøftingane i 2011 og 2014 var Europaparlamentet opptatt mellom anna av spørsmålet om petroleumsutvinning og det internasjonale rettsgrunnlaget i regionen.

Andre aktuelle saker:

Artikkel 19-forhandlingene

«28. februar møttest dei to sidene for å halde fram forhandlingane om ytterlegare liberalisering av handelen med landbruksvarer. Kommisjonen håpar på god framgang for å kunne slutføre forhandlingane i nær framtid». Det uttaler ein talsperson frå Europakommisjonen til Nationen 28. februar i år. Partane skal ha avtalt eit nytt forhandlingsmøte allereie 20. mars.

Nationen skreiv 28. februar at EU- og EØS-minister Frank Bakke-Jensen ikkje vil «kommentere innhaldet i forhandlingane, men [at] han seier forhandlingane går godt. – Vi har ambisjon om å verte ferdig i år, men om vi lukkast med det, veit eg ikkje heilt.» Nationen skriv også at sidan Noreg skal fase ut eksportstøtta for ost, meiner Bakke-Jensen det vil vere smertefullt å gje auka marknadstilgang for ost frå EU i artikkel 19-forhandlingane. Regjeringa har tidlegare sagt at ei ferdig avtale vil bli lagt fram for Stortinget og at Stortinget vil bli informert undervegs i prosessen. Regjeringa har elles gitt få detaljar om kva krav EU har fremja.

Produsentar i EU har kritisert den justeringa i tollsatsar som den førre regjeringa gjorde for visse typar kjøtt og ost 1. januar 2013. Også hortensiaprodusentar i EU har kritisert endra tollnivå etter endra praksis etter det ein frå norsk side sa hadde vore ei feiltariffering.

Enkelte har spådd at EU-sida vil krevje auka importkvoter for å kompensere for tollauken. [I eit notat til Folketinget](#) i samband med Rådsmøtet for landbruk og fiske 18. juli 2016, skriv den

danske regjeringa om forhandlingane m.a. at «Fra dansk side er der blevet arbejdet aktivt på at sikre varetagelse af danske interesser i forhandlingerne, herunder særligt en tilbage-trækning af den tidligere norske regerings toldforhøjelser på ost, kød og hortensia.» [I konklusjonane frå EØS-rådet i mai 2015](#) seier EU seg lei for auken i norske tollsatsar på visse landbruksprodukt og oppmodar Noreg om å reversere endringane. I [konklusjonane frå EØS-rådsmøtet 15. november 2016](#) er ikkje tollauken kommentert, men Rådet oppmodar partane om å aktivt vidareføre innsatsen for å få vidare framgang på artikkel 19-forhandlingane.

Det var i februar i 2015 denne runden av artikkel 19-forhandlingane starta opp. [Artikkel 19 i EØS-avtalen](#) seier at EU og Noreg skal «fortsette sine bestrebelser med sikte på en gradvis liberalisering av handelen med [basis] landbruksvarer». Artikkelen viser til at slike gjennomgangar skal skje kvart anna år og at gjennomgangen skal skje innanfor rammene av eksisterande landbrukspolitik. Den førre artikkel 19-avtalen blei inngått i 2010.

For handel med foredla landbruksprodukt gjeld protokoll 3 i EØS-avtalen.

EU ynskjer også ei avtale med Noreg om geografiske indikatorar slik EU har inngått med Island. I [rådskonklusjonane](#) frå november i fjor heiter det at «The Council takes note with regret of the suspension of the negotiations between the EU and Norway on the protection of geographical indications and hopes that these negotiations will resume soon».

Kritikk av Noreg i Europaparlamentet

Det norske tollvernet for ost og kjøtt vart kritisert i utanrikshandelskomiteen (INTA) i Europaparlamentet 28. februar. Bakgrunnen var ei drøfting av avtalene mellom EU og Noreg om nye EØS- og norske finansieringsmekanismar og fiskeriprotokollane med Noreg og Island. Europaparlamentet skal gje samtykke til at avtalene kan trå formelt i kraft. [Utkastet til innstilling](#) om slikt samtykke vart lagt fram alt i juni 2016, men komiteavrøystinga har ennå ikkje skjedd. Komiteen har m.a. bedt EUs utanriksteneste (EEAS) om svar på ein del spørsmål knytt til forhandlingsprosessen, men ein del av medlemmane har uttrykt misnøye med svara frå EEAS. Det er nå lagt opp til at INTA skal røyste om innstillinga 21. mars i år. [Svein Roald Hansen \(A\) spurte 20. desember 2016](#) regjeringa om kva «Europaparlamentets trenering av avtalen om de finansielle mekanismene mellom EFTA og EU og mellom Norge og EU» inneber? Statsråd Elisabeth Vik Asparkar (H) svarte bl.a. at «Det er ikke kommet signaler fra EU om at denne prosedyren er forsinket eller trenert, slik det anføres i begrunnelsen for spørsmålet.»

I møtet 28. februar kom det også kritikk av at dei fire avtalene er gjort midlertidig gjeldande utan at Europaparlamentet var konsultert slik Lisboa-traktaten krav. INTAs kritikk av Kommisjonen blir sett i samheng med dei pågåande forhandlingane om ein ny inter-institusjonell avtale i Brussel.

Samstundes kom det kritikk av at Kommisjonen ikkje hadde kopla forhandlingane om EØS-midla og ny fiskeriprotokoll med artikkel 19-forhandlingane og snøkrabbekonflikten og av norsk politikk på desse områda. Det var spesielt medlemmer frå sentrum-høgre gruppa EPP som kritiserte Noreg. INTA vurderer nå om komiteen skal la vere å stemme over avtalene om EØS-mekanismane slik at saken eventuelt går direkte til plenum.

Utvalgte rettsakter:

Rettsaktene som er oversendt Stortinget i forkant av Europautvalgsmøtet skal normalt innlemmes i EØS-avtalen på EØS-felleskomitemøtet i Brussel 17. mars. Én rettsakt – på vidarebruk av den offentlige sektors informasjon - krever Stortingets samtykke etter artikkel 103 EØS.

Denne rettsakten er omtalt nedenfor med referanse til sidetallet hvor detaljert informasjon finnes i kommentert liste fra regjeringen.

Merk også at rettsaktene knyttet til økologiregelverket (eget punkt i statsråd Bakke-Jensens orientering) er vedlagt igjen. Disse ble sendt til Europautvalget for kommentarer ved skriftlig prosedyre 15. februar d.å., fordi man trodde de skulle tas inn i EØS-avtalen før møtet i Europautvalget 13. mars. Den skriftlige prosedyren ble så avbrutt pga. nye forsinkelser og behandles på vanlig måte på møtet 13. mars. Ingen av disse rettsaktene krever samtykke, men kommenteres spesielt av statsråden på møtet.

Viderebruk av den offentlige sektors informasjon (side 19)

Direktivet endrer direktiv 2003/98/EF om viderebruk av informasjon fra offentlig sektor, og sto på listen over rettsakter også til møtet i Europautvalget 30. november 2016. Det tas forbehold om Stortingets samtykke til innlemmelse av direktivet etter EØS-avtalen artikkel 103, fordi direktivet krever lovendring. Forslag til lovendring som oppfyller kravene i direktivet, har allerede blitt fremmet som endringslov til offentleglova, jf. [Prop 111L \(2015-2016\)](#). Endringene ble [enstemmig vedtatt av Stortinget 2. desember 2016](#), og det gjenstår kun sanksjonering av lovvedtaket av Kongen i Statsråd.